

Preek over Marcus 6:30-44

Gehouden op de 5^e zondag van de zomer, 22 juli 2018, in de Maranathakerk te Den Haag

Gemeente van Christus,

Vaak leren mensen God kennen omdat zij onder de indruk zijn, hoe gelovige christenen in het leven staan. Mensen gaan Jezus volgen omdat zij het gedrag of de levenshouding van zijn volgers voorbeeldig vinden. Wat wij gelovigen doen – en laten – is dus nogal belangrijk. Met blik op het verhaal dat wij net hoorden, komen bij mij dan de volgende vragen op: Eten we alles zelf op? Meer dan goed voor ons is? Of geven wij hongerigen te eten van onze overvloed, weten we te delen, zelfs als dat betekent dat we ons tekort delen?

Volgens de laatste editie van de *Wealth-X Billionaire Census* is het aantal dollar-miljardairs in 2017 met 15% gestegen en heeft daarmee een record bereikt. 2.754 mensen kunnen iedere ochtend in de spiegel kijken in de wetenschap dat ze meer geld hebben dan zichzelf en hun nageslacht in meerdere generaties ooit kunnen opmaken. Acht van die miljardairs tezamen bezitten momenteel meer dan de armste helft van de wereldbevolking. En hun verzameld vermogen steeg ook nog in één jaar tijd met 25%. Een flinterdunne bovenlaag harkt steeds meer van de welvaart bijeen, ten koste van miljarden sloebers die doorploeteren op de mythe dat een stap in die richting ook voor hen haalbaar is. Als ze maar hard genoeg hun best doen.

Die sloebers zijn de mijnwerkers in Congo, die onder beestachtige omstandigheden kobalt winnen voor de fabrieken in China, waar andere sloebers er mobiele telefoons van maken voor de westerse markt. Het zijn de textielwerkers in Cambodja, die zeventig uur per week tegen een hongerloon onze hippe spijkerbroeken in elkaar naaien en geen collectieve vuist kunnen maken omdat ze bewust op maandcontracten worden gezet. Het zijn de flauwvallende magazijnmedewerkers bij Amazon in Oost-Europa die niet drinken om maar niet te moeten plassen omdat ze bij achterblijvende cijfers hun baan kwijt zijn.

Het zijn de tweederangsburgers ook hier in Nederland: migranten, asielzoekers, minderheden en andere kwetsbaren die weinig tot geen sociaal of economisch kapitaal bezitten en daarom moeten buigen en slikken. Het is de groeiende categorie werkende armen en onzekere werkenden in ons land. Steeds harder doen ze hun best, maar zien er steeds minder voor terug dan ooit, ze bevinden zich op een pad dat leidt tot niets. Minder sociale voorzieningen, minder pensioen, minder rechten op wat dan ook. De erfenis die zij hun nageslacht meegeven, is slechts een verhoogde kans op hetzelfde.¹

Dat allemaal bedenkende vrees ik dat de makers van de wereld waarin wij leven, historisch bezien toch voor het grootste deel Westerse christenen, een andere versie van de spijziging van de 5000 hebben gelezen. Namelijk eentje zoals de Ierse theoloog Peter Rollins heeft opgeschreven: *“Regelmatig werd het Jezus te veel. Dan stapte hij in het bootje van een van zijn leerlingen en trok hij zich terug naar een eenzame plaats. Maar wat hij ook deed, de mensen bleven hem achtervolgen. Op een avond waren zijn vele toehoorders hongerig. Daarom stuurde Jezus zijn leerlingen eropuit om eten te halen. Maar dat viel niet mee, want het enige dat ze vonden waren vijf broden en twee vissen. Om die reden vroeg hij hen om er nog eens op uit te gaan en alles te verzamelen wat de mensen hadden meegebracht. Nadat ze dit hadden gedaan, lag er voor Jezus’ voeten een grote berg brood en vis. Toen hij dat zag vroeg hij de mensen om in het gras te gaan zitten.*

Terwijl hij bij al dat voedsel stond, keek hij op naar de hemel en dankte God. Hij brak het brood en gaf het eten aan zijn twaalf leerlingen. Hoewel er veel hongerige mensen bij waren, aten Jezus en zijn vrienden zoveel ze konden. En het verbazingwekkende, ja werkelijk wonderbaarlijke was dat, toen ze de uitbundige maaltijd hadden beëindigd, er niet eens genoeg kruimels over waren om één persoon te eten te geven.”

Natuurlijk is het vreemd om zo’n oneerlijk en onmenselijk gedrag aan Jezus toe te schrijven. Maar gedragen vele westerse christenen zich niet min of meer zo? En zijn christenen naar het woord van Paulus niet Christus’ lichaam op aarde? Waarom vinden we het vreemd om hebzucht aan Christus toe te schrijven, terwijl we zelf vaak zo hebzuchtig zijn? Terwijl wij een wereld hebben gecreëerd en in stand houden die voor ons wel werkt, maar die de overgrote meerderheid van haar bevolking kansloos en arm in de regen laat staan?

¹ De laatste drie alinea’s zijn een aangepaste versie van het artikel „De destructieve driehoeksverhouding tussen miljardairs, idioten en horigen“, geschreven door Roxanne van Ieperen. Bron: <https://www.vn.nl/miljardairs-idioten-en-horigen/>

Terug naar het oorspronkelijke Bijbelverhaal, dat vertelt over twee groepen mensen. Over een grote menigte in een woestijnachtige omgeving waar hun leven geen lange toekomst heeft, die bang zijn omdat ze honger hebben, honger naar eten en honger naar leven. Om het tweede zijn ze naar Jezus' preek komen luisteren en vergeten daarover de aanbreekende nacht en hun rommelende magen. Ze lijken op de miljarden armen vandaag: mensen letterlijk zonder brood, water of voldoende inkomen. En figuurlijk, mensen zonder toekomst, hoop, vrede, zonder het gevoel om iets zinvols bij te kunnen dragen. Mensen dus vol angst en resignatie, maar vaak ook geslagen met blindheid wat de werkelijkheid van hun situatie betreft.

In hun midden is een tweede groep mensen, weliswaar ook in die woestijn, maar zonder dat ze zich bedreigt voelen of bedreigt zijn: de volgelingen van Jezus. Net nog vertelden ze Jezus van hun successen terwijl ze alleen op pad waren geweest. Ook in de woestijn hebben ze wat zij voor het leven nodig hebben en wat de menigte ontbreekt. Ze hebben broden en vissen om te eten, maar ook een beschermd heden en een zinvolle toekomst, ze hebben immers Jezus.

Toen de avond valt, zeggen deze volgelingen tot Jezus: 'Dit is een afgelegen plaats en het is al laat. Stuur de menigte weg, dan kunnen ze naar de dorpen en gehuchten in de omtrek gaan om eten te kopen.' Eigenlijk een volstrekt normaal voorstel. Wat zouden de volgelingen anders doen? Zelf eropuit trekken en brood kopen voor duizenden mensen? Hun idee is veel praktischer en rationeler en wie is nou tegen individuele verantwoording?

Toch heeft de reactie van Jezus iets onthullends en is tevens zo persoonlijk geformuleerd dat wij ons onmogelijk van onze eigen verantwoording kunnen ontdoen. Jezus zegt simpel: 'Geven jullie hun maar te eten!' En, ja, natuurlijk zou je nu erover kunnen twisten, hoe praktisch dit idee is, maar ik vind het vele male boeiender om te zien, hoe de volgelingen al die mensen als zelfverzorgers zien en hen wegsturen, terwijl Jezus samen met ze aan tafel wil gaan en daarmee zegt: "al deze mensen horen bij mij!" Des te meer als wij bedenken dat wat er vervolgens gebeurt, geen gewone maaltijd is, maar het heilige avondmaal: "Hij nam de broden, keek omhoog naar de hemel, sprak het zegengebed uit, brak de broden en gaf ze aan zijn leerlingen om ze aan de menigte uit te delen..." Samen met duizenden mensen viert Jezus avondmaal, duizenden mensen maakt Jezus tot tafelgenoten en daarmee tot huisgenoten van God. En daar horen ook wij bij! Zoals Paulus schreef: "Zo bent u dus geen vreemdelingen of gasten meer, maar burgers, net als de heiligen, en huisgenoten van God" (Ef 2:19).

Dat ook voor ons een plek vrij is aan deze tafel, in dit huis van God, dat is belangrijk, vooral in tijden wanneer wij bang zijn om onszelf of onze toekomst. Toch moeten wij dan absoluut niet die eerste oproep van Jezus aan ons vergeten: 'Geven jullie hun maar te eten!'

In plaats van de welbekende en, ja, terechte klaagzang over leeglopende kerken, zouden wij ons af moeten vragen: 'Wat hebben wij de hongerigen in ons midden en in de wereld om ons heen gegeven, allen die letterlijk honger leden of figuurlijk, die hongerig waren naar antwoorden op hun vragen en twijfels, die dorstten naar veiligheid, naar een zinvol leven, naar gemeenschap, liefde of toekomst? Hadden wij echt voedszaam "brood" voor ze, in de vorm van echte hulp, van naastenliefde en acceptatie ook al begrepen we ze niet of 'pasten' zij zagezegd niet bij ons? Of dachten wij dat zij met oude formules en vrome citaten genoeg zouden nemen? Hoopten wij wellicht stiekem zelfs dat ze door zouden lopen?

De kerkvader Cyril van Alexandrië werd in de 4^e eeuw eens gevraagd, wat hij zou zeggen om iemand van de waarheid van het christelijk geloof te overtuigen. Hij antwoordde: "Ik zou hem uitnodigen om een jaar in mijn huis te leven." Wat zou zo'n gast in onze huizen en gezinnen meemaken? Is daar überhaupt iets speciaals te beleven dat vooral of exclusief ingegeven is door ons geloof? Of doen wij het de volgelingen na door liever te zeggen: "Ga en zoek zelf, wat je nodig hebt, en word vooral lid van de kerk"?

'Geven jullie hun maar te eten' – dat betekent voor ons: deel met de hongerigen je brood en je hoop, je toekomst en gemeenschap en ga samen met ze aan de tafel van de Heer. Jezus geeft ons mensen brood om te leven – in welke concrete vorm dan ook. Wij moeten nooit bang zijn om zelf te kort te komen als wij ons brood delen, ook al is deze angst menselijk en ook ons niet vreemd: 12 manden bleven over, voor morgen en overmorgen meer dan genoeg, niet alleen voor deze 5000 mensen en hun gezinnen, maar voor alle 12 stammen van het Godsvolk. De Bijbel vertelt dit belangrijk verhaal van de spijziging van de hongerigen, omdat er een tafel is, waaraan allen verzadigd worden, niet alleen de miljardairs, niet alleen wij, maar iedereen. Omdat het verhaal belooft dat daar, waar wij Christus onze schaarse middelen in handen geven, tekort kan en zal veranderen in overvloed. Amen.